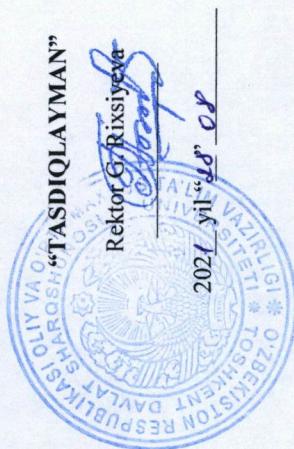

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

JURNALISTIKA VA OMMAVIY KOMMUNIKATSIVYA ASOSLARI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot

Ta'lim sohasi: 320 000 – Jurnalistika va axborot

Ta'lim yo'naliishi: 60320100 – Jurnalistika: xalqaro jurnalistika
(sharq tillari bilan)

Fan/modul kodi JOKV104	O'quv yili 2021-2022	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning nomi Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiya asoslari	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)
		60	60
			120

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga global iqtisodiy rivojlanish bo'yicha bilimlarning nazariy asoslarini, global iqtisodiyotning asosiy tushunchalarini va kategoriyalarini, global darajada amal qiluvchi iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tafbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, global darajadagi iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabatni shakllantirish orqali insonning hayoidagi o'rni va ahaniyatini oshib berish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruba mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiya asoslari fanning maqsad va vazifalari

2. mehnat turi sifatida. Kasbiyo yo'nalish, kasbni tanlash sabablari. Keyingi yillarda ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy vaziyat tufayli ushbu sabablarning o'zgarganligi.

Xalqaro jurnalist kasbinining o'ziga xosligi va universallik xarakteri. Xalqaro jurnalist kasbinining jamiyatdagi o'mi va roli. Xalqaro davlatlar va O'zbekiston Respublikasi qonunlari (huquqiy xujjalardan) jurnalistining maqomi. Jurnalistarning xalqaro va milliy tashkilotlari.

2-mavzu. Jurnalistik ta'limning yuzaga kelishi

Jurnalistik ta'lim tarixidan. AQSh, Yevropa, Yaponiya, Xitoyda jurnalistlar tayyorlaydigan dastlabki maktablar. Jurnalistlarning tayyorlashda kasb-hunar va nazariy tizim. Jurnalistlarga ta'lim berish yo'nalishlari. Bakalavriat, magistratura. Xalqaro jurnalist kadrlar tayyorlash bo'yicha Davlat ta'lim standartlari, o'quv rejalarini va dasturlari, jurnalist kadrlar tayyorlashning zamonaviy talablarini.

Yevropa jurnalistika o'qituvchilarining assotsiatsiyasi tomonidan 2006 yil 10 iyunda qabul qilingan Deklaratsiyasining mohiyati.

3-mavzu. Xalqaro ta'lim shakllari

O'quv turlari va shakllari. O'quv jarayonida mustaqil ishning roli. Ma'ruza

va uning ahamiyati. Ma'ruza materialini samarali qabul qilishning qoidalari. Ma'ruzani yozib borish jarayoni. Seminarlarga tayyorlanish. Axborot manbalari. Tushuncha va ko'nigmalarini o'zlashtirish. Auditoriyada so'zlashga qo'yiladigan talablar. Bahs madaniyat. Amaliy mashg'ulotlar, ijodiy ustaxonalarda shug'ullanish. Malakaviy amaliyot. Amaliyot hisobotharini topshirish tartibi. O'quv gazetasi, o'quv tele-va radiosstudiyasi.

4-mavzu. Jurnalistika va OKda kasbiy ixtisoslashuv va universallashuv
Jurnalistika kasblar chorrahasiida: muhrirlik, noshirlik, publisistik, yozuvchilik, tashkilotchilik, tahririyat koriibligi.
Jurnalistikada universallashuv, ixtisoslashuv masalari. Matbutot, televidenie, radio, internet jurnalistikasi, fotojurnalistika, reklama, publik rileyshnz, tahrir-nashriyot ishi. OAV ipisodi va menejmenti, adabiy-badiiy tanqid, sport jurnalistikasi. Jurnalistik matn mazmuni va shakliga qo'yiladigan tabrlar.

5-mavzu. Ommaviy kommunikatsiya va xalqaro jurnalistikaning tarraqqiyot tanoysiylari

Axborot – jurnalistikaning asosiy vositasi sifatida. Axborot aloqa shakkllari insomiyat tarixining ilk davrlardan boshlanganligi. Bosma dastgohning paydo bo'lishi jurnalistika taraqqiyotida o'ziga xos inqilob yasaganligi. Radio, televidenie, ayniqsa internetning kashf etilishi matbuotning ham keskin tarraqiy etishiga turki bergenligi. Xalqaro jurnalistikaning ommaviy axborot sifatidagi xarakteri, jurnalistika nazariyasi "ommaviy axborot" tushunchasi eng asosiy, tayanch tushuncha ekanligi.

6-mavzu. Jurnalistika – ijtimoiy faoliyat sohasi

Jurnalistik faoliyatning muayyan-siyosiy shart-sharoitlarda, turli ijtimoiy kuchlarning o'zaro munosabatlari jarayonida kechishi. Jurnalistika –eng muhim ijtimoiy institutlardan biri sifatida. Jurnalistika, o'z tabiatiga, mohiyatiga ko'ra, demokratik asoslarga tayanadigan ijtimoiy institut bo'lib, huquqiy jamiyatda u jadal rivojlanadigan fuqarolarning axborotga bo'igan ehtiyoji – talabini ado etadigan, insonparvarlik, qadriyatlarni qaror toptirish xususiyatiga ega ekanligi.

7-mavzu. Jurnalist OAV sub'ekti sifatida

Erkinlik, zaruriyat, mas'uliyat, matbuot va xalqaro jurnalist faoliyatini erkinligi muammosi – ham nazary, ham amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega ekanligi. Erkin faoliyatning asosi- mustaqil qaror qabul qilish imkoniyati, ish-harakat yo'nalishiga va usullarini tanlashda majburiylikning yo'qligi.

8-mavzu. Xalqaro jurnalist kasb tavsifi

Kasb modeli: vazifalari, funksiyalari, in'ikos predmeti va ta'sir ob'ekti, faoliyatining o'ziga xosligi, xarakteri va asosiy turlari, mehnat qurollari, vositalari hamda natijalari. Kadrler tarkibiga qo'yiladigan talablar. Faoliyatning tiplari: ijodiy, adabiy-axboriy va boshma.

Individual ijodni jamaoa ijodi bilan uyg'un olib borish. Jurnalistik faoliyatning ustuvor turlari: adabiy-ijodiy hamda ma'rify, muharrirlik rejalashtirish va taskilotchilik, nashrlar va teleradiodasturlari tayorlashda qatnashish va hakozolar.

редакцией: Б.Н.Зуева. М.: Министр, 2013;

9. Жажиев Б.Л., Юсупов Р.А., Шарипов К.Б. "Глобал иккисодий ривожланиш" фани бўйича ўкув-услубий мажмуда.- Тошкент: ГДИУ, 2019, -132 бет.

Axborot manbalari

1. <http://www.Mediasprut.ru>
2. <http://journalism.Narod.ru>
3. <http://www.library.Cjes.ru/online/>
4. <http://www.infohome-altai.ru/node/143>
5. <http://home.about.com/newsissues/>
6. www.popcornnews.ru
7. www.gazeta.ru
8. indiadaily.ru kino , uill-smit-pribyl-v-indiyu-s-prodv
9. mk-turkey.ru lif agentstva-anadolu-posetoval

O'quv dasturi "Tajimashunoslik va xalqaro jurnalistika" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021-yil "27" 08 dagi 1 - sonli bayonini bilan ma'qullangan.

O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021-yil "28" 08 dagi 1 - sonli bayonini bilan tasqdilangan.

Fan/modul uchun mas'ul:

8. F.f.n M.K.Sallyeva – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, "Tajimashunoslik va xalqaro jurnalistika" kafedrasi dotsenti

Taqribzchilar:

PhD. X.X.Xomidov – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, "Tajimashunoslik va xalqaro jurnalistika" kafedrasi dotsenti
9. PhD. N.B.Xodjayeva – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, "Tajimashunoslik va xalqaro jurnalistika" kafedrasi mudiri

<p>VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ma’ruzalar; •interfaol keys-stadilar; •seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); 4. •guruhlarda ishlash; •taqdimotlarni qilish; •individual loyihalar; •jamoas bo’lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar. 	<p>VII. Kredittarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to’la o’zlashtirish, tahlil natijalarini to’g’ri aks etirsa olish, o’rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berigan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo’yicha yozma ishni topshirish.</p>
	<p>Qo’shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. An introduction to journalism by Richard Rudin & Trevor Ibbotson. Printed in UK 2. Ташиблатова Н. Журналистика. Босма оммавий ахборот воситаларида жанрлар ва маҳорат масалалари. Т. 5. –Т.: “Озбекистон”НМИУ, 2019. 3. Салиева М.К. Замонавий Осиё Мамлакатлари журналистикаси.–Т.: “Navro’z”нашрети, 2016.–Б.39–41. 4. Мўминов Ф.А. Журналистика ижтимоий институт сифатида. – Т.: УзМУ. 1998.

<p>9-mavzu. Xalqaro journalistika va ommaviy kommunikatsiya</p> <p>Xalqaro journalistikaning faoliyatida muayyan ijtimoiy-siyosiy shart-sharoitlar, turli ijtimoiy kuchlarning o’zaro munosabatlarning paydo bo’lishi.</p> <p>Xalqaro journalistika – eng muhim ijtimoiy institutlardan biri sifatida. Xalqaro journalistika, o’z tabiatiga, mohiyatiga ko’ra, demokratik asoslarga tayanadigan ijtimoiy institut bo’lib, huquqiy jamiyatda u jadal rivojlanadigan fuqarolarning axborotga bo’lgan ehtiyoji – talabini ado etadigan, insonorvarliki, qadriyatlarni qaror topirish xususiyatiga ega ekanligi.</p>	<p>10-mavzu. Xalqaro journalistikaning vazifalari</p> <p>Vazifa (“funksiya”) haqida tushuncha. Xalqaro journalistikaning vazifalari tizimi: maqsadi – vosita – harakat usullari, vazifasi – natija. Vazifalarning avvalboschchisi uning axborot berish tabiatidan kelib chiqqanligi. Xalqaro journalistika yo’nalishida bajaradigan vazifalarning ijtimoiy vogelikdan kelib chiqqan holda ko’pligi va rang-barangligi.</p>
	<p>11-mavzu. Xalqaro journalistika prinsiplari</p> <p>Xalqaro journalistika prinsiplari haqida tushuncha. Haqqoniylilik, xolislik – journalistikaning eng muhim prinsiplari. Mafkura sohasida ijtimoiy-siyosiy faoliyatda, shuningdek, xalqaro journalistikaning prinsiplari “asosiy qarashlar, siyosiy e’tiqodlar”ni anglashi. Axborot modelining vogelikka adekvat (to’g’ri,mos) kelishi haqqoniylilik prinsipining asosini tashkil etishi.</p>
	<p>12-mavzu. Xalqaro journalistika samaradorlik</p> <p>Jurnalistika – ijodiy faoliyat sohasi. Ijodiy faoliyani shartli ravishda uch turga bo’lamiz: muharrirlik, mualliflik va tashkilotchilik kabi mas’uliyatlari kasbdir. Axborot siyosatini yurgizish, nashrning yo’nalishi, saviyasi uchun javob berish boch muharrih zimmasida ekanligi.</p> <p>Xalqaro journalistikada yaxshi natija erishish va uning yo’llari. Jurnalistik mehnatning semantik va sintaktik tarzi, jihatlari oxir-oqibat pirovdat natijaga borib taqalishi. Ijodning ta’sirchanligi – journalistikaning eng muhim muammolaridan biri ekanligi. Maqsad –masalaning mohiyatini aniq, ravshan va to’liq tushunib yetish hamda shunga ko’ra yo’l tutishi.</p>
	<p>13-mavzu. Xalqaro journalist faoliyatining erkinligi</p> <p>Matbuot erkinligi muammosi va nazariy, amaliy jihatdan ham muhim abhamiyatga ega ekanligi. Erkin faoliyatning asosi – mustaqil qaror qabul qilish imkoniyati, ish-harakat yo’nalishi va usullarini tanlash majburiyatining yo’qligi.</p> <p>Jurnalistik va ommaviy kommunikatsiya – ommaqvot axborot vositalari tizimida. Xalqaro journalistika – o’z oldiga qo’ygan rang-barang vazifalar, ommaviy axborot vositalari, nashrlar, dasturlar o’tasida “taqsimlangan” turli – tuman funksiyalarni hamkorlikda bajargan taqdirda uning faoliyatini muvaffaqiyatli bo’lishi.</p>

- 14-mavzu. Internet OAV turi sifatida
- Internet OAVning eng kenja avlodи ekanligi. Internetning o’ziga xos xususiyatlari. Hozirgi kunda internet o’rgimchak ipi kabi butun dunyon egallab olganligi. Unda matbuot, radio, televizion, va boshqa barcha sohalarning
8. Глобальное экономическое регулирование: учебник. Под общей
8. Глобальное экономическое регулирование: учебник. Под общей
7. Чумаков А.Н. Глобализация контуры целостного мира. М.: Проспект, 2009.-432 с.;
6. Мирзиев Ш.М. Республика Президентининг 2018 йил 13 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси давлат бошкарувига ракамини иктисадийт, электрон хукumat hamda axborot tizimlariни жорий этиши бўйича кўшимча чора-гадирилар тўғрисида” ПФ-5598-сон Фармони. (Конун 06/18/5598/2313-сон)
5. Прохоров Е.П. Введение в теорию журналистики. Учебник МГУ. Икар. 2000.
6. Ўзбекистон Республикаси давлат бошкарувига ракамини иктисадийт, электрон хукumat hamda axborot tizimlariни жорий этиши бўйича кўшимча чора-гадирилар тўғрисида” ПФ-5598-сон Фармони. (Конун 13.12.2018 й.,

	<p>faoliyat yuritishiga ulkan qulayliklar yaratish imkonii borligi. Internet tarixidan. Internet tarmog'ini rivojantirish bo'yicha dunyo miqyosida va O'zbekistonda amaiga oshirilayotgan ishlari.</p> <p>15-mavzu. Jurnalistika janrlari va marketing aloqalar</p> <p>Xalqaro jurnalist ijodiy faoliyatining tipologik tasnifi. Xalqaro jurnalist faoliyati uch yo'naliishda – muharrirlik, tashkilotchilik va mualliflik sohalarida olib borilishi. Nashr etish, mavzu va muammolar yo'naliishini belgilash, materiallarni tahir qilish kabi muharrirlik faoliyatiga, ommaviy ishlar, shartnomaviy aloqlar, reklama beruvchilarni izlab topish va boshqa tashkilotchilik faoliyatiga, matnlarni tuzish, gazeta sahitalarini bezash, teleradio svijetlarni tayyorlash kabilari mualliflik faoliyatiga tegishli ekanligi.</p>
	<p>A maliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar</p> <p>A maliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiya asoslari fanning maqsad va vazifalari 2. Jurnalistik ta'limming yuzaga kelishi 3. Xalqaro ta'lim shakllari 4. Jurnalistika va OKda kasbiy ixtisoslashuv va universallashuv 5. Ommaviy kommunikatsiya va xalqaro jurnalistikaning taraqqiyot tamoyillari 6. Jurnalistika – ijtimoiy faoliyat sohasi 7. Jurnalist OAV sub'ekti sifatida 8. Xalqaro jurnalist kasb tavsifi 9. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiya 10. Xalqaro jurnalistikaning vazifalari 11. Jurnalistika prinsiplari 12. Xalqaro jurnalistikada samaradorlik 13. Xalqaro jurnalist faoliyatining erkinligi 14. Internet OAV turi sifafida 15. Jurnalistika janrlari va marketing aloqalari <p>A maliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalar bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiqi.</p>

	<p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gazeta va jurnalning paydo bo'lish tarixi 2. Jurnalistikaning asosiy omillari, jurnalistikada demokratiya, plyurlizm, diolog, monolog 3. Jurnalistikada kompromiss, konsensus, senzura masalalari 4. Ommaviy axborotning xarakteri, mohiyati, madaniy-tashkiliy
vazifalari	<ol style="list-style-type: none"> 5. Xolislik va haqqoniylik jurnalistikaning asosiy prinsiplari sifatida 6. OAVda axborot xavfsizligi masalasi 7. Axborot xuruj, axborot va g'ayri axborot 8. Jurnalistika Samaradorligi ko'rsatkichlari 9. Jurnalistika OAV tizimi sifatida 10. Jahonning yetakchi jurnallari muvaffaqiyati omillari (Turkiya, Hindiston misolda) 11. Jurnalistika –ommaviy axborot faoliyati soha sifatida 12. Jurnalistika- ijtimoiy institut sifatida 13. Matbuot va jurnalistik faoliyat erkinligi 14. Jurnalistikaning vazifalari 15. Jurnalistikaning prinsiplari 16. Jurnalistikada ta'sirchanlik va samaradorlik 17. Jurnalistika – ijodiy faoliyat sohasi sifatida 18. Xususiy radio va telekanallarning paydo bo'lishi va rivojlanishini (Turkiya, Hindiston misolda) 19. "The Times of India", "The Hindustan Times" kabi kundalik gazetalari misolda 20. "Yeni shafak gazetasi", "Star gazetasi", "Hurriyat gazetasi" 21. On-Line jurnalistikasi- yangi tizimda 22. Axborot agentlirkari (O'zbekistonda, Hindiston va Turkiya axborot agentlirkari) 23. O'zbekistonda media-bozorining shakllanishi (mahalliy va xorij misolda) 24. Hindiston televidenesi 25. Turkiya televidenesi 26. Internet sohasidagi yangiliklar (O'zbekiston va Hindiston va Turkiya misolda) 27. O'zbekiston jurnalistikasining Hindiston, Turkiya jurnalistikasi bilan qiyosiy misoldarda <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimat qilish tavsiya etiladi.</p> <p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>Xalqaro jurnalistika nufqai nazaridan mulogot tizimiga katta e'tibor tushunchasini uyg'otish va o'r ganish, kasbyi bilimni rivojlanirish usullari, malakaviy rivojlanish nazariyalari haqida tasavvur va bijunga ega bo'lishi;</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiya asoslarini, davlatning rivojlanish qonunlari, asosiy tushunchahalar, yuksalish jarayonlarida jurnalistik muammolar xususiyatlарini bilish va ulardan foydalananik ko'nikmalariga ega bo'lishi; Olingan nazarliy bilimlarni jurnalistik faoliyatida qo'llash malakasini egallashga imkon yaratishni bilishi va ulardan foydalana olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.